

222

Biernaczky Szilárd

SZERELEM

Egy 13. századból itt rekedt dalos kedvű rímfaragó trubadúr
néhol avíttas, néhol modernkedő nyelvezetű,
heves érzelmek átjárta vallomásaiból

ÚJ IRODALOM SOROZAT
MUNDUS NOVUS KÖNYVEK

szerkeszti
Biernaczky Szilárd

Biernaczky Szilárd: *Szerelem*, költemények, 1958–2023

korábban megjelent a versek közül

- 2020 Az évezredek asszonya – válogatás egy versciklusból (1. Ismerkedés, 2. Holnap hozzád!, 3. Első látogatás, 4. Operában, 5. Kudarca a kertben, 6. Zongorajátékok és kritikánk, 7. Hazafelé egy nyári éjszakán, 8. Boldogság a hegyekben, 9. A tavasz megszentelése, 10. Remény, hit és hazugság, 11. Vallomás, 12. Emlékkönyvbe, 13. Az évezredek asszonya), *Napút*, 22. évf., 2. szám, március. 123-131. old. old.
- 2020 Élet/halál tropizmusok (versek 1-7), *Somogy*, 48. évf., 2. szám, 58-59. old.
- 2021 Tengerekből kékszemű – négy vers (26. Karácsony asszonya, 28. Villámokat szóró Héra, 30. Da Lello: Születésnap gasztro-nómia, 31. A velencei karneválon), *Somogy*, 49. évf., 2. szám, 27-34. old.
- 2022 Szerenád Afrikából, *Műhely*, 45. évf., 1. szám, 45-47. old.

Biernaczky Szilárd

SZERELEM

Egy 13. századból itt rekedt dalos kedvű rímfaragó trubadúr
néhol avíttas, néhol modernkedő nyelvezetű,
heves érzelmek átjárta vallomásaiból

241 verses térdre borulás
testben és lélekben szépséges hölgyek lábainál

MUNDUS NOVUS KÖNYVEK
Érd, 2023

Biernaczky Szilárd

SZERELEM

Egy 13. századból itt rekedt dalos kedvű rímfaragó trubadúr
néhol avíttas, néhol modernkedő nyelvezetű,
heves érzelmek átjárta vallomásaiból

A borítót tervezte
Susán Pál

A borítón:

Fréjus Aphrodité/ókori görög bronzszobor római márványmá-
solata, a görög szerelem-istennő legszebb ábrázolásának tartják,
eredetije kb. Kr.e. 5. század, a másolat talán a 2–3. századból
(1650 körül lelték meg a dél-franciaországi Fréjusban, egy ró-
mai kori romvárosban, ma a Louvre-ban található) ---
Liszt: Szerelmi álmok kottaképe sziluettben

MUNDUS
NOVUS

Felelős kiadó: a Mundus Novus Kiadó igazgatója

Kiadja: a Mundus Novus Könyvek Kft.

Cím: 2030 Érd, Földmunkás utca 6.

Telefon: 36-30/7777-255, fax: 36-23/379-050

Email: info@munduspress.hu

Honlap: www.munduspress.hu

Felelős szerkesztő: B. Wallner Erika

Szövegszerkesztés és képfeldolgozás: B. Wallner Erika

Szedte: Mundus Novus – Kiadványelőkészítés

elektronikus verzió: eKönyv Magyarország Kft.

www.ekonyv.hu

HU ISBN 978-963-478-115-8

ISSN 1416-1001

BEKUKKANTÓ

(miért nem lettem nagy magyar költő, csak afféle magánköltészetet művelő amatőr, hiszen minden szavam-fogalmazásom, legalábbis némely kritikusok és versrovat vezetőik szerint, immár elavult [?]....)

Bár 15 éves koromban bekerültem Sugár Rezső középfokú zeneszerzés kurzusába a Konzervatóriumban, verseket már 14 éves koromtól kezdtem írni (több tucat zsenge sárgul valahol a papírjaim között). Mivel viszont nem a zenei gimnáziumban, hanem az újpesti Könyves Gimnáziumban tanultam általános tárgyakat, így e zsengekből néhány a mindössze négy számot megért *Könyves Újság* stencilezett oldalain látott napvilágot.

A késztetést természetesen olvasmányok adták, hiszen hála az akkori alapfokú oktatásnak, kortársaimhoz hasonlóan, már az első elemi vége felé falni kezdtem az ifjúsági irodalmat, majd apám több ezres könyvtárából mazsoláztam. Ami a költészetet illeti, a legnagyobb hatást Vörösmarty és Arany mellett a nyugatos költők tették rám, mindenekelőtt Ady és még inkább Szabó Lőrinc. De idővel a korabeli élőket (Juhász Ferenc, Váci Mihály, Simon István, Garay Gábor, majd Nagy László stb.) is olvastam, átlapozva az akkoriban megjelent irodalmi folyóiratokat.

Apám látva kamasz fia buzgólkodását, miszerint *nagy magyar költőnek* készül, írt számomra egy 200 oldal terjedelmű verstant, így még hindu versmértékekkel is megpróbálkoztam. Verseim téma szempontjából három forrásból táplálkoztak: rengeteg szerelmes verset írtam, másrészt az olvasmányélményeimet igyekeztem költeményekké átformálni. Így született meg a „Történelmi képek” c. ciklus néhány darabja. Végül zeneszerzés tanulmányaim is témákat adtak, több verszet született zenei élményeimet megfogalmazandó.

Mindemellett végleges, évtizedekre való elhallgatásom egyik fő oka is a zenei versekből keletkezett. Sugár Rezső mester biztatására elküldtem e verseket Kodály Zoltánnak (hiszen közöttük több műve élményeit megfogalmazó is szerepelt), aki azonban nem válaszolt (ezen Sugár maga is csodálkozott, azt állított-

ta, egyébként Kodály tanítványa volt, egykori mestere válaszolni szokott az ilyen levelekre)...

Mindehhez hozzájött még, miután elküldtem próbálkozásaimat két szerkesztőségbe, a *Kortárs* elutasító válasza, illetve az, hogy az *Új Írás* válasza sem méltatott. Így a verses önkifejezés eme kísérletei az íróasztal fiókjában maradtak hosszú évtizedekre. Szerelmes verseken kívül (egy életen át, nem ritkán csak afféle epekedő trubadúr módjára foglalva dalokba érzéseimet) házi használatra még ún. családi verseket írtam szeretteimnek címezve, és néha úti élményeimnek (Eger, Visegrád, Olaszország) is hangot adtam...

Hatvan év hallgatás után a múlt évben elküldtem néhány kollégának és egy jeles irodalmi orgánium illetékes rovatvezetőjének a verseimből különféleképpen összeállított válogatásokat... A kollégák egyike kifejtette, hogy bár nem területe a költészet, egyik-másik versemet igen *erőtéljesnek* érzi, amelyeken különös érzelmi fűtöttség süt át... Egy másik (egyébként igen kedves) kolléga arról írt, hogy versezeteimet mind nagyobb örömmel olvasta, de azokat magánköltészetnek tartja. És ha közzéteszem, számíthatok rá, hogy a túlzottan pozitív szerelmi élmények versbe foglalását erősen kritika alá fogják venni... A rovatvezető úr viszont kifejtette, hogy a stílusom és a szóhasználatom elavult, a Nyugat költőinek világára emlékeztet, *egyszóval ma nem ez a trendi...* nem közölhetőek... azóta néhány más folyóirat a jelek szerint mégis csak befogadta ennek az őszbecsavarodott fejű irodalom-imádó *amatőrnek* egyes versezeteit...

Itt tartunk ma (2020. február 24.)...

B. Sz.

ELÖLJÁRÓBAN

*személyes reflexiók, megjegyzések, kritikák, értékítéletek
– szerelmektől, hölgy és férfi barátoktól*

KLÁRI, JUTKA, ERIKA

(B. Sz.)

[Kamaszkori nagy szerelmemet, Körmendi Klára zongoraművésznőt mintegy 60 év: elszakadás, kihagyás, távollét után, nem is tudom, hogyan fogalmazzam, tehát mindezek után kerestem meg levélben, majd telefonon. (Talán egyetlen egyszer futottunk össze véletlenül a hosszú évek során, amikor valamilyen mátrai rendezvényről hazafelé jövet egy buszban utaztunk, akkor ő még az azóta elhunyt első férje, a neves zeneszerző, Bozay Attila oldalán. Én bizony majd megpukkadtam a dühtől, amikor arra gondoltam, hogy annak idején bizony nem kellett volna oly gátlásosnak lennem...).

Egyszóval szerencsémre Klári emlékezett rám, de azok az események, amelyek máig oly fontosak a számomra, az ő emlékezetéből kiestek (pl. a közös házibulik). Klári egyik első megjegyzése az volt, ezt írásban is megfogalmazta: nem tudta akkor, kamasz éveink idején, hogy ő tetszett nekem. Mi több, megvalósította, megkereste egyik egykori közös újpesti ismerősünket, barátnőjét. És megkérdezte tőle, hogy ő tud-e rólam, és Szilárd tényleg oly szerelmes volt belém?... S a barátnő tudott róla, ró-

lam is és *halálos* szerelmemről is (én viszont persze már nem tudom, hogy ő honnan és miért tudta ezt).

Ami viszont a verseket illeti, amikor a *Napút* közölte a 62 vers egy kisebb ciklusát (13 költeményt), elküldtem számára egy példányt... Utóbb telefonon annyit mondott csak, érzi bennük a szenvedélyt, a szenvedélyes szerelmet... Aztán amikor a teljes verskötetből elkészült a 25 példányos próbanyomat, ugyancsak küldtem számára egy példányt, és arra kértem, írjon róla véleményt. Sajnos ezt egy újabb telefonbeszélgetés során megtagadta, de a beszélgetésből az derült ki, hogy *talán* mégis csak érinti a régi történet, és a verseket a maga módján, nem irodalmárként, hanem muzsikusként *azért* valamennyire értékeli...

Kapcsolatunk azóta sajnos ismét megszakadt, bár terveztük a találkozást. Mivel akkoriban az autóm végképpen tönkre ment, és újat venni nem állt módomban, így a személyes találkozás megvalósítása romba dőlt, hiszen ma lényegében be vagyok zárva érdi házukba...]

[Virágh Judit, aki máig viseli az én nevemet is, 30 évig volt a feleségem. Tőle születtek gyermekeim, Orsolya és Gergely. Ő is muzsikus, zongoratanárnő, hosszú időn át a XII. kerületi zeneiskola igazgatója volt. Kapcsolatunk a Konziban kezdődött. Mindketten abban a főiskolai formában (Bartók Szakiskola Tanárképző Tagozat) szereztünk oklevelet, amely ma már nem létezik. Amint az előszóban is leírtam, kapcsolatunk a 25. év táján kezdett megkopni. Sok munkával telt küzdelmes éveket hagytuk együtt magunk mögött, amelyeket azonban csak kevés emlékezetes közös élmény tarkított, és talán ez ütött vissza, és vezetett elválásunkhoz...

S ami a verseimet illeti, a próbanyomatot természetesen az ő számára is megküldtem, kérve, hogy reagáljon rá. Fájdalmas eredmény lett a vége. Mivel (teljes joggal) kifakadt, hiszen e versekből tudta meg pontosan, teljességében, elszakadásunk mikor és hogyan következett be, évekké válásunk előtt. A versek mint irodalmi termékek esetleges értékéről egyetlen szó sem esett eme negyedik vagy ötödik telefonbeszélgetés során, amikor a véleménykéréssel kapcsolatos noszogatásom nyomán a pillanatnyi

dráma kiobbant. Mérhetetlenül fáj és sajnálom, de az idő sodrásának és a sors útjainak aligha lehet ellenállni...]

[Erikát 1990 táján ismertem meg, a kapcsolatunk egy évvel későbbre datálódik. Az új versek mind hozzá szólnak. Reményeim szerint már érett szövegek, amelyek, mint minden szerelmi verzesetem, nem a múltból az emlékeket magam után húzni törekvésből, hanem a pillanatnyilag átérezett szerelemből fakadtak. E versekben közös élményeink mellett afrikai ismereteimnek is helyet adtam egy hosszabb opusban. Erika kiváló könyvszerkesztő, de nem irodalmár, verseimet sosem próbálta esztétikai vagy egyéb tudós szempontok szerint értékelni. Viszont közölte (szinte minden alkalommal), hogy egy-egy hozzá írt versem mélyen hat rá (már amikor átnyújtom neki), és mindig *megrikatja...*, Amikor a kötetet összeállítottam, kis vitánk csak a bevezető miatt keletkezett, mivel ő túlságosan megnyílnak, kitarulkozóan érezte *szerelmi életvallomásomat*, de lassan megbékélt vele. Végül áldását adta rá... Írni róluk persze, amint Klári vagy Judit, ő sem kívánt semmilyen formában... Most, 2022 őszén, amikor ezeket a *három szép hölgy helyett kénytelenül föl vállalt kis jegyzeteket* írom, emléhetem, hogy újabb versek is születtek Erikához, amelyek már majd máshol kapnak helyet (vagy talán e kötet végén...), de amelyeket többek között szépem egy hirtelen támadt életveszélyes egészségügyi gondja váltott ki. Vagyis az élet görög tovább a maga fény-árnyékos, néha súlyos buktatókkal teli útján...]

LEVÉL GERGELY ÁGNESTŐL

(Notes, 2022. március 12.)

Kedves Szilárd!

Bocsássa meg ezt a megbocsáthatatlan késést, három műtét után vagyok, és olvasnom is nehéz. Ennek ellenére végigolvastam az egész afrikai anyagot. Fájó szívvel, hiszen nigériai barátom (*Elechi Amadi – B. Sz.*) 2016-ban meghalt, és azóta én nem foglalkozom Afrikával. A maga által felsorolt írók számomra új nevek, már csak James Ngugira (wa Thiong’o-ra) ismertem rá. A télen levelet kaptam Okigbo lányától. Belgiumban él, de még nem válaszoltam neki. Előbb ki kell hevernem az elmúlt időszakot, bár ki tudja, mi lesz ezután.

Hanem az igazi nagy élmény a verseskönyve volt. Mennyi leplezetlen és őszinte szenvedély, kidolgozott forma, s így együtt a kettő. Szívből gratulálok. Ezt a könyvet többször elolvastam, és többször le fogom venni a polcra.

Kívánok magának minden jót és ilyen verseket
Üdvözlettel

Ágnes

SZAVAK

Biernaczky Szilárd verseskötetéhez

Biernaczky Szilárd szellemi habitusa három ponton kristályosodik ki. Az egyik a zene, a zeneszerzés, a zenei műveltség. A másik a klasszikus és modern művészeti világ, amit az itáliai irodalmon, művészetén, zenén keresztül sajátított el. A harmadik, de talán a leginkább domináns az afrikai kultúra, és ezen belül is az afrikai irodalmak, a történelem, a szózhagyomány által megőrzött fekete kontinens szellemének a föltárása. Ez a három alappillér határozza meg rendkívüli műveltségét, amely a maga nemében szinte teljesen egyedülálló. E tények ismeretében igencsak mehökkentő, hogy most egy új oldaláról ismerhetjük meg az író, a tudóst: új kötetéből, amely valósággal mellbe vág, mert előzetes és terjedelmes életművéből nem következethető ki ez az új vonás: a költőség.

És rögtön vaskos meglepetéssel szolgál. Kötete címéből is sejthető, szerelmes versek gyűjteménye, amelyen még tovább csavar az az elképesztő tény, hogy sorba veszi szerelmeinek hozzájuk írott verseit. Ha nem tévedek, tizenöt nő tizenöt verscsokorra (nem számítva azokat, amelyeknek nincs címzettje). Az első mehökkenés oka: nincs nagysági sorrend közöttük. Olyanok ezek a lírai vallomások, mintha mindegyik az első szerelemről szólna. És anélkül, hogy az egyik megtagadná a másikat. Talán csak az Erikához írott költemények mások kissé, mert ez az érzelem a végső, a megfellebbezhetetlen. A szerelem kiteljesedése. Az utolsó szó jogán.

Kötődik költészete a címlapon látható Aphrodité szoborhoz, amely az istenséggé emelt nő, nőiesség, női mivolt inkarnációja. Elképesztő, hogy a rideg márványanyag milyen lenyűgözően

tudja érzékeltetni a női testre tapadó fátylat, örült rafinériával fölfokozva a test erotikáját.

Költőnk formavilága, stílusa megér egy értő elemzést. Csak megjegyzem, hogy versalakjai érettek, kimunkáltak, nagy vers-tani ismeretre vallanak és áttételesen, nem direkt módon széles műveltsége, formavilágának a hagyományos (magyar, afrikai) költészetből vett modelljei köszönnek vissza, annak ellenére, hogy a modern költészet is megihlette világát.

De ami a legfontosabb. Költészetének „belbecse”. Írásműveiből kibontakozik az író férfiú, és a címzettek jelleme, arculata is. A kettő egymás függvénye. Megidézte Karinthy gondolatát, minél nőibb egy nő, annál férfibb a férfi. A kettő egymás függvénye. Rendkívülinek tartom, hogy az időben egymást követő szerelmei nem zavarják egymás körletét. Költészetében kibékülve egymással múlt és jelen harmonikus egységben lélegzik. Ez a szerelmi vallomás-sorozat összefogott egységes szerkezet mutat, mint Platón szerint a legtökéletesebb alak, a kerek, egységes gömb.

2021. december 6.

Szalay Károly

író, irodalom- és művelődéstörténész, publicista, szerkesztő

GONDOLATFOSZLÁNYOK B. SZ. SZERELEM KÖNYVÉHEZ

A nők olyan lények,
akiket szeretni kell és nem megérteni.
(Oscar Wilde)

Önvallomás? Kitárulkozás? Talán mindkettő. Érett férfi szembenézése a múlttal, mindazzal, amiért érdemes volt élni. A további évek állomásai jelennek meg, ami egy-egy nő szerelmén keresztül nyert értelmet. Lehet valaki tudós, irodalmár, afrikánista, zeneértő, sőt zenekutató, az élet végső célja mégis a szerelemben teljeseedik ki, hiszen ez adja az élet mélyebb értelmét.

A kezünkben tartott kötet, ha áttételesen is, de egy életutat vázol fel a szerelem szűrőjén keresztül. Mérföldkövek, melyeket egy-egy asszonyi múzsa állított. Az emberi élet kiteljesedése egy-egy asszony szerelmén keresztül következik be. Egyik múzsa képe sem homályosítja el a másikat. Egy-egy másképpen megélt szerelem tárul elénk, a mélyben azonban érzések sokasága rejlik, amelyek a múlt ködén áthatolva, újjászületve kerülnek a szemünk elé mindannyiunk épülésére.

Az író-költő boldog, örömteli, sokszor humoros, de nagyon emberi ön-szembenézése zajlik a múltban bekövetkezett és a múltban megfogalmazott, költeményekbe foglalt élmények öszszegyűjtésével, amelyek érzelem-tengerében asszonyok merítették meg, hogy végül is közelebb kerülhessen a teremtés nagy titkához. Teremtés koronái, férfiak, vegyetek példát.

2022. december 16.

Balázs Judit
közgazdász, biztonságpolitikai szakértő
professzor emerita

EGY SZERKESZTŐ MEGJEGYZÉSEI

2020. augusztus 24

(a 2. számra vonatkozóan) Kedves Szilárd, nagyon köszönöm! A versek kifejezetten tetszettek! Üdvözlettel: Gábor

2020. augusztus 26

Néhány verset (3–4) tudnánk közölni a 4. számban (a 3. a Helikon-napi konferencia anyagának van fenntartva), de kérek, ezeket Te válaszd ki! Amennyire beleolvastam, a színvonaluk sokkal jobb annál, mint amit a legtöbb – magát alanyi költőnek érző – szerző szokott küldeni. Bízom benne, hogy a jövő év elején az afrikai eposzfordítás is jöhet majd. Baráti üdvözlettel: Gábor

2021. október 27.

...máris beleolvastam, tényleg nagyon érdekes (*itt a Cesare Pavese: Párbeszéd a Leucò-val című kötetből való fordításokról van szó!*) De (valószínűleg) több okból se tudjuk közölni. Rengeteg – többnyire önjelölt, jórészt somogyi – író és költő vár arra, hogy művei megjelenjenek nálunk, a minőségről most inkább nem írok. A lap fő hivatása a helyi és a magyar irodalom, művelődéstörténet közvetítése, ebbe már az afrikai eposz is nagyon nehezen fért bele (kaptam is érte). Másrészt: a lapot művelődéstörténeti irányba szeretném fejleszteni, éppen az előbb említett okok miatt.

A minőségi verseket és prózákat általában nem mi közöljük, ezeket a nagy országos lapoknak adják a szerzők – ez alól kivételek voltak pl. a Te verseid, meg többnyire /de csak többnyire/ azok, amiket közlünk a sok értéktelenből. (...)

Tisztelettel és barátsággal Gábor

Újváry Gábor
történész
a Somogy folyóirat főszerkesztője

MAGÁNKÖLTÉSZE RÉGIÉS DÍSZEK KÖZÉ REJTVE

[Egy kiváló irodalomtörténész is reagált felkérésemre (barátian kritikus levele kelte: 2020.02.15). Lesújtó véleményének közlését azonban nem engedélyezte. *Házi használatra érdemleges magánköltészetem* nem nyerte meg a tetszését. A *régies díszletek mögé rejtett törekvésemet*, hogy a múltból visszahúzzam az egykori szerelmek emlékét, nem tartja közlésre méltónak. (*Megjegyzem, egyetlen versem se emlékezés, mind a pillanatnyi fel-lángolások jegyében született, csak a mostani kötetbe gyűjtés tekinthető utólagos gesztusnak...*) Bennem elsősorban a tudós afrikanistát tiszteli. Bár levele végén kijelenti, hogy verseim dolgában semmilyen szerepet nem kíván vállalni, nagyon remélem, hogy azért, mert e kis jegyzetben mégis csak összefoglaltam azt, amiről írt, nem fog megharagudni – bsz. / 2022.08.09.) Küldött legutóbb egy szinte *ellenséges* hangvételű levelet egyik író barátom is, meggondolatlanul elkövetett felkérésem és sürgetéseim nyomán (hasonlóképpen, sőt, még szigorúbban megtiltva, hogy közzé tegyem üzenetét). Elsősorban azt kéri számon rajtam, hogy akármilyen is valamely szerelmi költészet, az ne valamiféle kamaszos hengegés legyen, hanem szólítsa meg az olvasót... Ez a megjegyzés azért bánt, mert kétségbe vonja a kétségbe vonhatatlant: őszinteségemet, szenvedélyességem spontaneitását... Hm. Hát egyszóval, majd meglátjuk.]

„SZERETLEK”

„Szeretlek! Kamasz álmaim sóhaja így sistereg...
Ezer vergődő béna éjszakán át törtem feléd,
és ezer kételyt dobtam el magamtól, míg kimondtam:
Szeretlek!”
(Biernaczky Szilárd)

Amióta világ a világ, azóta az érzékiség, a szerelem, a szerelmeskedés – szolidan vagy buján, de mindig jelen volt, és jelen van az életünkben, az irodalomban és a képzőművészetben. Természetesen a különböző korszakokban mindig *másként közelítették meg a szerelem és a szexualitás témáját*. Már a kőkorban sem csak vadászjeleneteket és állatokat festettek a barlangok falára, hanem női szilletteket is, és ki ne ismerné a nagy mellű, nagy tomporú Willendorfi Vénusz szobrocskáját? Az ókori görögökről is köztudott, hogy semmi jónak nem voltak elrontói. Ezt jól mutatja, hogy az *Olümposzon a szerelemért mindjárt három isten is felelt: Afrodité, Érosz és Dionüszosz*.

De mit jelent a szerelem? Mit jelent igazán szeretni valakit? Ez bizony akkor sem egyszerű kérdés, ha esetleg annak látszana. Ugyan a szerelem életünk meghatározó és egyik legszebb élménye mégis ki-ki a maga gondolat, - és érzelemvilága mentén fogalmazza meg, vagy éli meg. Ha száz embert megkérdeznénk, valószínűleg százféle választ kapnánk. Platón például úgy vélte, hogy „A szerelem súlyos mentális betegség.” Rainer Maria Rilke azt mondta, hogy „a szerelem az, amikor két magányos ember védi, megérinti, és megéri egymást.” Bertold Brecht azon a véleményen volt, hogy „A szeretet annak a vágya, hogy valamit adjunk, nem pedig az, hogy megkapjuk.”

Az alapvető emberi szükségletekhez tartozik, az összetartozás, biztonság érzése, a mély és kiadós eszmecserék, beszélgetések. A szeretet azonban egy független erő, és bizalom, megbecsülés, tisztelet, őszin-

teség, tolerancia nélkül nem értelmezhető. A szerelem pedig egyszerűen ott van bennünk, csak az nem előrelátható, hogy mikor bukkan elő és ki váltja ki. Hogy kinek mit jelent az érzés, az persze teljesen egyéni, a születésünk óta szerzett tapasztalataink összessége határozza meg az értelmezését. Talán akkor beszélhetünk lobogó szerelemről, ha érezzük a pillangókat a gyomrunkban, amikor gyakorlatilag elveszítjük a fejünket, és már nem tudunk tisztán gondolkodni, így van, hogy káoszt hagy maga után, és gyakran végtelenül sebezhetővé tesz bennünket.

Vajon aki manapság hisz még az igaz szerelemben, az menthetetlen esetnek számít, vagy a középkorból itt maradt trubadúrnak? Az internet korában, amikor a szerelem alfáját és ómegáját nagy részben az algoritmusok és az online jelenlét határozza meg, vajon elképzelhető olyan mély, őszinte, kölcsönös és nem utolsósorban tartós szerelem, mint ami például a festőóriás Marc Chagallnak kijutott? *„A művészetben ugyanúgy, mint az életben, minden lehetséges, ha az a szereteten alapul”* – vallotta Chagall, és így is élt. Naiv vagy giccses? Elavult? Egyáltalán nem, ezek igenis örökérvényű szavak. Talán nem tud a szeretetteljes életforma pozitív ereje hegyeket megmozgatni?

Mennyi, de mennyi festő, író fogalmazta meg a nők iránti szeretetét, rajongását, tiszteletét, és milyen sokan a megvetésüket, ambivalens érzéseiket. Az említett Chagall az imádott nő mellett teljesedett ki. Gustav Klimtnek számtalan fellobbanó és aztán hirtelen elalvó szerelemre volt ahhoz szüksége, hogy mindezt kifejezze. Pedig végtelenül imádta a nőket. Gyönyörű asszonyok, ölelkező szerelmespárok, izzó színekben pompázó virágok, kecses indák, lágyság és finomság tarka harmóniájával fejezte ki lenyűgöző művein az érzelmeit. De Pierre-Auguste Renoir, vagy Kádár Béla képein is, ugyan más-más módon, átsüt a szeretet, a szerelem, a nők iránti tisztelet és benne a zabolázhatatlan vágy, annak beteljesedésétől függetlenül. Természetesen napestig lehetne folytatni a sort, hogy elemezzük és kifejezzük az értelmezések sokszínűségét. Mindenesetre mindannyiuk munkája mögött valós emberi élményeik, életmozzanataik, vagy elképzelt vágyaik, gondolataik képi megfogalmazása állt.

Biernaczky Szilárd verseiben is ezt láthatjuk. Hogy kitárulkozó, hogy őszinte? Igen, az, de lehet, hogy jobban járnánk, és nem utolsósorban kevesebb félreértés lenne, ha nem taktikáznánk, nem titkolnánk az érzéseinket.

A nagy művészek, költők, írók nem véletlenül foglalkoznak évszázadok óta ilyen sokat a témával, és mi, bármelyik korban élő egyszerű halandók is nagy áhítattal olvassuk a szerelmes verseket, regényeket, és csodáljuk meg a festményeken a szerelem nyilvánvaló kifejezését, megjelenítését.

Mindenesetre az érzés sokrétűségét ebben a kötetben is jól érzékelhetjük, éppen ezért serkent gondolkodásra, a téma feletti elmélázásra. Így Karinthy örökérvényű szavaival fejezném be a magam morfondírozását „Férfi és nő, hogy érthetnék meg egymást? Hiszen mind a kettő mást akar – a férfi a nőt – a nő a férfit.”

2022. november 24.

Wéber Krisztina
művészeti író és műfordító

„AZ EMBER ÉS A BETÚJELEK HARCA”

Biernaczky Szilárd: Szerelem című verskötetéről

Az idézet a szerzőtől való, sokat mond és sokat sejtet a cím. A költőt – kamaszkori versei alapján – joggal olvashatjuk csodagyerekként. Mégpedig szerelmes verseket költő csodagyerekként. A szerelmes versek olyanok, amilyenek az ifjú elképzeli a szerelmet, amit hall és olvas róla, amit filmen lát, vagy amin az iskolában összevihognak. A szerelmes verseknek azért az ifjú Biernaczky Szilárd nagyobb mestere volt, mint magának a szerelmeknek. A költő-reménység kiváló iskolába járt: Szabó Lőrinc Tücsökzenéjén tanulta a stílust, a rímelést, önmaga elrejtését és megvillantását. (Bár Szabó Lőrinc tizennyolc soros „tücskei” helyett ő csak tizenöt soros verseket állított rendbe szerényen.)

A szerelemről bizonyára mindenkinek van véleménye, és ezek a vélemények bizonyára különböznek is ebben-abbban. Vágyakozás, csalódás, erotika nélkül aligha lehet szerelem, bár a szerelem százelemű világérzés, még ha el is feledkezünk róla időnként (vagy eltitkoljuk). Biernaczky Szilárd szerelemvilága (az ember és a költészet) igen gazdag: a rajongás, a szépség óhajtása, a tűrés és a türelmetlenség ugyanúgy része, mint a „kiáltás és elhallgatás”. Talán a romantika hatása, talán a Nyugaté, vagy akár valamiféle panteizmusé, hogy a természet, a világegyetem, a múlt–jelen–jövő élő és ható eleme ennek a világnak. A szerelemhez – általában – két személy elégséges. És az a környezet, amelyet ujjuk-szemük befog. Biernaczky Szilárd szerelmi világa ennél gyakran szélesebb, a mitológiai múltból, az anyagok titkaiból, és a természeti jelenségektől is kér segítséget, némelykor a kellenél többet. Mondhatjuk ezt dagályosságnak is, „a betűjelek alkalmi önállóságának”. A szerelmet környező világot inkább leküzdenie kellene némelykor, Biernaczky mintha örömmel va-

dászna, elveszne benne. Az utalások, a képek – némelykor nehezen illeszkednek az érzelmekhez, az intimitáshoz, a kettős boldogsághoz. A dagályosság azért gyakran méltatlan vád: az író hitelenek érzi a szerelmet (a maga-maguk szerelmét), az olvasó pedig talán túlbeszélésnek.

És a szerelmes versek között többször is megállapíthatjuk, hogy – nem szerelmes versek. Talán maga a szerző is annak vélte, annak írta, de ezek az írások gazdag (és teljes hitelű művek), a rajongás, a hit, az önmagára ismerés vagy éppen a művészet felfedezése, megszólítása. Az Isten vagy a Rodin c. versek közelebb állnak az ódához. És szót érdemel a költő igényes kapcsolata a zeneművészettel, ennek mind a költészethez, mind a vonzalomhoz és rajongáshoz van érezni- és mondanivalója. A versek tekintélyes részét bizonyosan érdemes volna gondolati költészet címen külön megjelentetni (legalább néhány darabot együtt). Egyéni véleményt állítok sorba, néhány verset a kötetből, amelyek (szerelem ide, szerelem oda!) maguk is, és így együtt is megállnak: Ébredő lázak szürke hajnalon, Dac, Emlékkönyvbe, Magányban, Hajnali óda.

Magában a versépítésben gyakran érezzük (mi, olvasók) a kiváltó élményt (az ürügyet!) túl erősnek, ami a vers emelkedése ellenében hat. Ugyanakkor igen gazdag a költő színvilága, kapcsolódása a természethez, az évszakok végtelen kínálatához, – ezek többnyire harmonikus egységet alkotnak a szerelemmel, a fellángolással vagy éppen a megnyugvással.

A kamasz fiú versvilága meglehetősen magas szintű, stiláris gazdagsága igényes, szerkezeti-formai elemet keveset használ (ma már balgaság volna megkérdezni: miért). Az idő múlása során (a költő akkor se több huszonegynéhány évesnél) a szerelem és a betűjelek harcában inkább a vágy, a bizonytalanság, a sértettség kap hangot, nem feltétlenül meggyőző ez a hangváltás. A költő nyilván maga is érezhetett ebből az útkeresésből valamit, mert az évtizeddel később javított verseknek hasznára vált a feszesebbé, a harmonikusabbá tétel.

A költő életkora és a versek világra jötte egyszerre hatni kezd egymásra. A nagy magújulás (vagy inkább összefoglalás) ideje az 1991 és 2019 közötti majd' harminc év. A versek egyetlen kötetbe állnak ekkor össze: „Tengerszemű, 33 lírai próbálkozás az „ösz-

szetalálkozásról”. A versek többsége még a múlt századból ered, 2000 után mindössze 11 vers datálódik.

Az újabb versek világa egységesebb, súlyosabb, több a töprengés, a fájdalom. Vagy inkább a számadás? A mindent (és mindent újra!) elmondás igénye. Amit az elmúlt hetven évben napi munka, élmény, siker vagy kudarc formában él meg az ember, azt most a költő újrafogalmazza. Hosszú felsorolások és gondos (néhol meghökkentő) értékelések emberek tucatjáról: tanárok és tanítványok, barátok és kortársak, akik nevét tollára vette, akik emlékét máig is őrzi. És a hosszú strófák között rövid közbevetett sor, mindig ugyanaz: „Óh, Erika (mégis) csak Te vagy...”. Erika természetesen a tengerszemű, a hosszú vers alcíme pedig: aforizmák egyetlen láncra fűzve. Elmúlt szépségek nyomában jár a költő (Velence, Afrika, karácsonyok), az emlékek sorát a Kedves neve teszi újfajta szerelmes verssé, sőt, talán szerelmes világlátássá. Újra, mindig...

A vers elkíséri szerzőjét, a szerző dédelgeti a versét, időnként engedékeny, időnként fölleveníti magában azt az élményt, amelyből a vers megszületett, de amely már nem került bele a versbe. De hát ilyen a költő élete és a versek sorsa!

Lukáts János

író, költő, műfordító, esszéista, művelődéstörténész
2020. október 5.

Kamaszként nagy költő akartam lenni. // Kamaszként nagy zeneszerző akartam lenni. // Egyetemistaként jeles italianista akartam lenni. // Néprajzusként szerény művelője lettem a hazai afrikai tanulmányoknak. // Verseimet, amelyeket barátaim magánköltészetnek minősítenek, csak azért teszem közzé, hogy kifejezhessem a nők iránt érzett nagyrabecsülésemet!

TARTALOM

Bekukkantó	5
Előljáróban [Körmendi Klára, Virágh Judit, Wallner Erika], Gergely Ágnes, Szalay Károly, Balázs Judit, Újváry Gábor, [egy irodalom tudós és egy író], Wéber Krisztina, Lukáts János	..7
Tartalom	23
(<i>alkalmatlan bevezetés</i>) Az évezredek asszonya – Együtt – A tengerekből kékszemű	31

Évezredek asszonya (Körmendi Klárának) (1958–1962)

Andante

Ismerkedés	63
Holnap hozzád	64
Első látogatás	65
Ki a télből	66
Zongorajátékok és kritikánk	67
Operában	68
Ébredő lázak szürke hajnalon	69
A megállónál	70
Hólepte tincseid	71
Vallomás	72
Sasadi képzelgés	73
Kudarac a kertben	74
Lelkedet kutatom	75

Az első félcsók a homlokodon	76
A tavasz megszentelése	77
Alkonyi órán	78

Allegretto malinconico

Két utca közöttünk	79
Hazafelé egy nyári éjszakán	80
Megrepedt virágok	81
Utópia	82
Remény hit és hazugság	83
Néha azt hiszem	84
Hiányzó vers (kakukktójás)	85
Egy újabb ünnepnapon	86
Isten avagy az élet mélyén (1)	87
Isten avagy az élet mélyén (2)	88
Isten avagy az élet mélyén (3)	89
Vihar a mezőn	90
Az évezredek asszonya	91
Rodin: Örök tavasz	92
Boldogság a hegyekben	93
A tó	94
Bánat tompa éjszakán	95
Szétvert álmok romjain	96

Molto vivace

Dac	97
Szombaton napnyugtakor	98
Vert testem földön háló éjszakán	99
Éjféli téboly	100
Utolsó örület	101
Üzenet	102
Akik március 22-én születtek (születés napodon)	103
Tedd el a mélyben!	104
Filozófia borból, holdfényben s a bálban	105
Hű asszonyi csók	106
Istár-ölű tested	107
Zárt lelked kapuján kopogtatok	108
Vágyak és ősök	109
Emlékkönyvbe	110

Ketten, és mégis egyedül	111
Nevettek a fák	112
Tartogattam	113
Titkaid kutatom, s nem találok	114
<i>Coda</i>	
Őszirózsák	115
Még a könnyek földet érnek	116
Gazdag vagyok és szegény	117
Krisztus keresztjén függök	118
Örökös küzdelem	119
Magányban (1)	120
Magányban (2)	121
Falevél a hóban	122
Én, a szívem és a lelkem	123
A tavasz siratása	124

Szerelmeim

Vida Ágnesnek

Valamit elfeledtem (1957–1958)	127
<i>Egy lánynak, a nevére nem emlékszem</i>	
Zs.-nek vallomásként (1961–1962)	129
1. Bújócska a tájban	129
2. Rózsaszál a szívemről	130
3. Szeretlek	131

Annának

Annának (szonettkoszorú) (1961)	132
1. Táncstre mentem	132
2. Rád találok	133
3. A költészet rejtelmei	134
4. Beszélgetés tánc közben	135
5. Hazafelé	136
6. Búcsú előtt	137
7. Furcsa házak között	138
8. Álmokkal telve	139
9. Másnap	140
10. Harmadnap (fizikaórán)	141
11. Az elfeledett találka	142
12. Bolyongás	143
13. Tornyai-kiállítás	144

14. Annához	145
15. Epilógus (mesterszonett)	146
<i>Mohácsi Gabinak</i>	
Villamoson (1963)	147
Mohos gallyak (1963)	148
<i>Cs. Hildának</i>	
Láng-keresés szikrázó zajokban (1963)	149
<i>Sz. Máriának</i>	
Margitszigeti éjszaka (1963)	150
Emlék (1963)	151
<i>E. Jutkának</i>	
Vállalni önmagad (1–7.) (1963–1964)	152
<i>N. Irénnek</i>	
Vénusz születése (1979)	154
Ég és föld (1979)	156
Ha (1979)	157
Szomorúság, hogy nincs megértésre remény (1979)	158
Barokk zene könnyfátyolban (1979)	159
Syrinx (1979)	161
Meditáció a tűzgömről és a lepkeről (1979)	163
Fájdalom (1979)	165
Cím nélkül (1–3.) (1979)	167
Féltékenység (1979)	170
<i>V. Marinellának</i>	
Kristály vagy könnycsepp (1979)	171
Az időalagút alakváltozásai (1979)	172
Gyermekünk (1979)	174
Bocsásd meg! (1979)	176
<i>F. Juditnak</i>	
Négy évszak (1984)	177
Búcsúzás (1984)	178
<i>L. Á.-nak</i>	
Valami kimondhatatlan (1985)	179
Áttűnések koncertteremben (1986)	180
<i>Zs.-nek</i>	
100 év múlva (1990)	181
--Vallomás egy csorba éjszakán (1990)	182
Valami új, ami elválaszt (1990)	184
Csillagvirágok ájult éjszakán (1990)	185

Ajánlás nélkül

Párbeszéd (1958)	186
Akkor teljesedésben volt valami (1959)	187
Régi emlék, bánat, szólás és felelet (1959–1960)	188
Tán utoljára írok rólad (1960)	189
Meddig (1960–1961)	190
Vallomás (1963)	191
Párvers (1963–1964)	192
Éva és Éva (1–3) (1964)	193
Szerelmi jelképek (1966–2006)	195
Hajnalba álmodott ókori istennők (1980)	196
Könyörgés Istárhoz (1980)	197

Együtt (Virágh Juditnak)

(1964–1996)

Dallam ködgomolyban (1964)	201
Kiáltás (1964)	202
Összegubancolódkunk (1965)	203
Nappalok és éjszakák (1965)	204
Judith és Mária (1965)	206
Tánc és játék fény-jelkkel (1965/1966 táján)	208
Váratlan ajándék (1965/1966 táján)	209
Én és Te magad (1965/1966 táján)	210
Most hol keresselek? (1965/1966 táján)	211
Tavaszi varázslat (1966)	212
Hajnali óda (1–7) (1966)	213
Elutazásod (1)	213
Szomorúan és boldogan (2)	214
Ballada a szerelemről és a halálról (3)	215
Ajánlás	216
Hajnali óda (4)	217
Levél Jugoszláviából (5)	219
Házasságunkról (6)	220
Érkezésed elé (7)	221
Virág és árnyék (1–5) (1967–1968)	222
Hozzád hónapok hídján át – pille-játék délután napban (1974)	225
Capri (1–4) (1974)	227

Olaszországi töredékek (1–5) (1974)	229
1. Cagliariiban	229
2. Valahol	230
3. Máshol	231
4. Fecskék és galambok	232
5. Éjszakai vonatok	233
Álomhasadás atomjai (1976)	234
Élet/halál tropizmusok (1–7) (1980-as évek)	235
1. Visegrád	235
2. Előzés	236
3. Notte	237
4. Gellérthegyi tragédia	238
5. A szerelem meghalt	229
6. Szerelmi öngyilkosság	240
7. Szemvillanás	241
Együtt (1991)	242

A tengerekből kékszemű (Wallner Erikának)

(1991–2023)

Tengerszemű

(1991–1998)

Ajánlás	247
Tartalom	248
1 (Kérdés) (1991. június 16.)	249
2 (Titok) (1991. július 22.)	250
3 (Erotika – 1) (1991. november 18.)	252
4 (Nő és férfi) (1991. december 2.)	253
5 (Töredék) (1991. december 20. – 2002. május 21.)	254
6 (Reneszánsz áhítat) (1991. december 20. – 2002. május 21.) ..	255
7 (Erotika – 2) (1992. október 18.)	256
8 (Hálóban) (1993. április 12.)	257
9 (Vallomás – távolból) (1993 tájékán)	258
10 (Új év küszöbén) (1993. december 31.)	259
11 (Örök ünnep) (1996. december 23.)	260
12 (Kék-e még?) (1995. május 22.)	261
13 (Erotika – 3) (1995. június 3.)	262

14 (Egyre közelebb) (1996. január 20.)	263
15 (Fájdalom) (1996. január 20.)	265
16 (Öröm) (1996. január 20.)	266
17 (Fohász) (1996. január 20.)	267
18 (Üzenet) (1996. február 24.)	268
19 (Boldogság) (1998. február 14.)	269
20 (Ajánlás) (1998. március 11.)	271
21 (Cím nélkül) (1999. május 1.)	272
22 (Születésnapon) (1999. október 9.)	273
23 (Harag) (1999–2002)	274
24 (Házasságkötés) (2002. május 20–21.)	276
25 (Valentin-napra) (2002. február 13.)	278
26 (Karácsony asszonya) (2006. december 24–26.)	279
27 (Elkészett névnapköszöntő) (2011. szeptember 1.)	282
28 (Villámokat szóró Héra) (2017. április 17–18.)	283
29 (Elfogyóban) (2019. április 4.)	285
30 (Da Lello: Születésnap gasztronómia) (2019. július 16.)	286
31 (A velencei karneválon) (2019. július 16.)	287
32 (Szerenád Afrikából) (2019. július 20–21.)	291
33 (Elmaradt szépségek nyomában) (2019. július 22.)	296

Emlékgubancok sodrában

Óh, Erika (mégis) csak te vagy... (2019)	301
--	-----

Epilógus (későn jött költemények)

Klári, Jutka, Erika (2020. október 12 – december 13-14.)	317
Négyes kötődéssel a Napban (2021. február 9.)	320
Kérések névnapodon (2020. augusztus 30.)	321
Ostobácska rigmus Erikának Húsvét hétfőn (2021. április 5.) ..	325
Egy májusi hajnalon (1-5) (2022. május 1-2.)	326
Rigmus Húsvétra locsolkodáshoz (2022. április 18-19.)	329
A női szépség rejtélye (2022. május 18.)	331
Verses levélváltás – reménykedve (2022. augusztus 2-10.) ...	332
Operációd reggelén	332

Remény.....	334
Egy vázán.....	335
Hogyan tovább? (2022. október 24.).....	337
Vallomás és remény elavult stílusban	
– Petrarca lelkéhez (2022. október 5.).....	338
Búcsú (vagy újrakezdés?) (2022. december 23.).....	339
Jézus legenda-fénye – karácsonyidőből (2023. január 1-4.)..	340
(1) December 8: operáció?	340
(2) COVID-19 a házban.....	340
(3) Halasztás.....	341
(4) Új időpont.....	341
(5) Egy héten át	342
(6) Kórház.....	342
(7) Led-fények a fehér fán.....	343

(alkalmatlan bevezetés)

AZ ÉVEZREDEK ASSZONYA – EGYÜTT – A TENGEREKBŐL KÉKSZEMŰ

E verses kötet szerzőjét valószínűleg öregkori elhülyülése (no meg a dilettánsok mindenkori túlburjánzó ön-lelkesedése) vitte rá, hogy több mint ötven éven át íróasztalfiókba rejtett szerelmi verseit közreadja. Azonban naiv módon úgy gondolja, erőnek erejével azt hiszi (és mindenekelőtt ez az oka, amiért e kétséges kimenetelű cselekedetre vetemedett), hogy a nőket nemes szívvel, hódolva meghódítani akarók mégis csak lelnek e versekben némi figyelmet keltő felvillanásokat.

Azért kell így kifejeznem magam ezúttal, mivel végignézve a költeményeken és a mögöttük rejtőző nagyszerűbbnél nagyszerűbb, bár sajnos mára már régen múltba veszett ifjúságú hölgyeken, ki kell rosszakaróimat előre ábrándítanom. Nem egy eddig magát elrejtő 20. századi Don Juan-ról van szó személyemet illetően, hanem éppen a fordítottjáról. E versek zömükben (eltekintve most a két feleségemhez írt darabokról) nem a beteljesedett szerelem hordozói, hanem éppen ellenkezőleg a közeledési próbálkozás, a spontán feltámadt szerelmi érzés, az áhítozás kifejezői. (Mondhatnám azt is, a lovagkori szerelmi költészet módjára, amely az ideálhoz, sosem a tényleges szeretőhöz szóltak.)

Azt hiszem, ha valaki beleolvas ebbe a kötetbe, ugyanakkor máris nyilvánvalóvá válik a számára az, hogy szinte valamennyi költemény mögött, legalább is nagyobb részben, valós emberi élmények, valós tény-mozzanatok állnak, bár az egyes epizódok megfogalmazásakor számos *elképzelt* történés is megfogalmazódik bennük.

Ugyanakkor az is nyilvánvaló (más kérdés, ki hogyan ítéli majd meg persze a poétikai eredményt), hogy szerzőjük igyekezett a maga adottságai, tehetsége és ismeretei jegyében minél jobb sorokat faragni, amikor az áhított hölgy kegyeit el szeretne volna nyerni. Vagyis az esztétikai szempont mindig is előtérbe

került e kísérletek megteremtésekor. (Mindössze 4–5 vers tartozik a ún. zsengek közé.)

* * *

Elmúltam tán tizenkét éves, amikor megismerkedtem önmagammal.

Egyszer rosszalkodtunk: talán már tizennégy éves lehettem, amikor nagyobbik, akkoriban kilenc éves húgoddal rá akartuk beszélni egy lányka osztálytársát, hogy húzza le a bugyiját... a házuk hátsó pincei vészkiáratának beton kitüremkedése és a szomszéd ház kerítése közé bújva (akkor a víztorony közeli Újpest U-alakú, tizenhárom lakásos, az utcai oldalon vörös vakolatú és egyetlen emeletes házában laktunk, a Deák utca 127-ben, az utcára néző emeleten, az osztott erkély egyik fele hozzánk tartozott)... a dagi lányka természetesen ellenállt, és szégyenlősen elfutott...

Ezekben az években egy alkalommal apám komoly beszélgetésre hívott. A szerelemről és a szexről került szó... Férfias komolyságról és egyedülálló pedagógiai érzékről tanúskodtak a nagyfiát immár a világ mélyebb, felnőttesebb világába bevezetni akaró felvetései. Különös ihletettséggel szólt a nőkről, szépségükről, szeretetre méltóságukról, szeretetre vágyásukról, különleges lelki és testi adottságaikról, és arról, hogy a testi szerelem mennyire fontos mindkét nem számára, milyen nagy öröm forrása lehet, ha mindkét fél a másik beteljesülését akarja elősegíteni a kellő pillanatokban... nem feledem, még arról a kényes kérdéstről is tett egy megjegyzést, hogy adott esetben a kölcsönös öröm megteremtése érdekében a nők intim részeit is végig kell csókolni, – de erről bővebben, ha majd érettebb leszel, és eljön az ideje, hogy partnered legyen, zárta le a témát...

Valószínűleg e beszélgetés az első mozaikja annak, amiért az elmúlt évtizedekben a családtagjaimnak, barátaimnak, szakmai társaimnak unos-untalan ismételttem, hogy *nőpárti vagyok*... Ehhez hozzájárult az a tény, hogy életem során biztonságot a mindennapi életben és a mindennapi munkában (az aprólékosan egymásra halmozódó, percről percre kényszerűen elvégzendő tevékenységek során) legnagyobbbrészt a *másik nemtől* kaptam. Nem beszélve arról, hogy élet-szolgálatukhoz mindig sze-

retet, kedvesség, figyelmesség, törekvés, kiegyensúlyozottság és szakadatlan előrehaladásra igyekvés kapcsolódott és kapcsolódik.

* * *

A nőkkal való kapcsolataim kialakulása tekintetében minden bizonnyal szerepet játszott az, hogy három (édes?)anyám volt, három csodálatos asszony, akik egyképpen harmóniát és szeretetet adtak, vittek az életembe.

Igazi édesanyámat, Csomós Gizellát valójában nem ismertem (nem ismerhettem), hiszen amikor két éves lehettem (1946-ban), a Csalogány utca 41-ben (vagy a Pauler utcában, nem tudom pontosan) magára nyitotta a gáztűzhely csapjait. Csecsemőkori légópince társam, későbbi tanárom, szakmai partnerem, barátom, Voigt Vilmos édesapja törte rá az ajtót, de már nem lehetett megmenteni. Depressziójának forrása főleg a háború keltette félelem lehetett (apám a születésem előtti napokban érkezett vissza a frontról, 1944 márciusában). De minden bizonnyal hozzájárulhatott e végzetes tethöz némi, apám szerint teljesen indokolatlan féltékenység is, hiszen három évvel idősebb volt apámnál. És persze az is, hogy (egyébként az ostrom idején meghalt) apja, vagyis anyai nagyapám korábbi nyomasztó elviselhetetlensége, aki súlyos alkoholista volt, és előfordult, hogy éjjel hazatérve a kocsmából, kiverte a házból feleségét és négy gyermekét, akik hajnalig áztak az esőben... Gizella anyám műhímzőnek tanult, de szépen festett, ha kis olajfestményeire tekintek (ma már a birtokomban vannak képei), érzem az arcomon simogatását, drámai sorsát leküzdő féltő figyelmét.

Teca anyámra (aki 1948-ban érkezett hozzánk) négyéves koromból emlékezem, a Pauler utcai lakásból költöztünk Újpestre, rendszeretéből fakadó komiszkodásaival gyakori kavarokat okozó apai nagyatyámtól (Csalogány utca 41.) minél távolabb (bár tény, hogy apám második házassága előtt két évig éppen ez a fiú unokákat kultiváló apai nagyanyám nevelt, részletekre nem emlékszem, de ez életre szólóan különleges emberi-lelki köteléket teremtett közöttünk). Azt hiszem, kiegyensúlyozottságomat, depressziómentes életutamat végül is drága Teca anyám harmóniateremtő magatartásának köszönhetem. Igazi édesanya-

ként fogadta szeretetébe a kamasz fiút, még akkor is, amikor meglepetésszerűen sújtott le ránk a tény, Juditra, nagyobbik húgomra és rám, vagyis amikor apánk és anyánk egyszer csak bejelentették, elválnak (ez 1959 őszén következett be). Sohasem tudom elfelejteni, hogy az elköltözés előtti hetekben hányszor érzékelttem, Teca és apám még mindig szeretik egymást, de hát a jobb anyagi körülmények vonzereje nagyobb volt...

Sokáig úgy magyaráztam ezt magamnak, hogy az 56-os zavarok okozhatták a bajt, miközben persze mindinkább tudtam, mert apám is ezt állította, hogy anyámat a Terimpex külker vállalathoz kerülve könyvelőnek 1957-ben elkápráztatta az ottani relatíve látható jólét, és különösen Pietsch Lajos, a vállalat propaganda osztályának a vezetője, akinek a felesége nem sokkal korábban meghalt, és két kisgyerekének anyát keresett. A lényeg, hogy anyám és Judit ekkor (1959-ben) Újpestről Budára költözött (Judit egyébként ezt a váltást az ezekben az években bekövetkezett élet-konfliktusai okán tulajdonképpen sohasem bocsátotta meg apámnak, sőt, még nekem se...). Bár a dolog itt nem ért véget. Az új férj a korábbi megegyezés ellenére utóbb mégis tartásdíjat követelt apámtól. S mi lett a megoldás? Anyám szerencsétlen valahonnan minden hónapban összekapart négy-száz forintot, amelyet odaadott nekem, és azt falból mindig át kellett vinnem hozzájuk Budára, egészen addig, mígnem Judit 18 éves lett...

Teca anyám szerepét minden másnál jobban jellemzi, hogy 33 éves koromig az *édesnek* tudtam, hiszen amikor 1977-ben 4,5 hónapos katonai kiképzésről (alhadnagyi tanfolyamról) hazatértem, akkori első feleségem megszeppenve fogadott. Némi kertelések után végre elmondta, a munkahelyén (a 16. kerületi zeneiskolában) volt egy olyan idősebb kolléganője, aki tudott arról, hogy Teca (Urbán Terézia) nem a vér szerinti anyám, az én édesanyám (Csomós Gizella) öngyilkos lett, amikor talán két éves lehettem. És hát persze ezt mindenféle családi magyarázkodások követték. Apám azt állította, Tecával, amikor elvette (1948-ban), abban állapodott meg, hogy örökbe fogad, mert nem akarta, hogy esetleg bennem is öngyilkos hajlamok keletkezzenek, akár csak az emlék miatt is. Kaptam egy maréknyi fényképet, anyám festményeit és a rólam vezetett csecsemőkönyvet.